

7^e Kleurhistorisch Platform 13-6-2007

met Bouwhistorisch Platform

1. Hendrik Tolboom - Vervuiling, verwerking en kleuring van natuursteen

De vervuiling en verwerking van natuursteen, met als gevolg een fraai gekleurde buitenhuid –de patina- is het onderwerp van de lezing. Zandsteen en kalksteen verwerken op verschillende manieren, afhankelijk van de structuur. In het verleden waren zand- en kalksteen vaak beschilderd, om zodoende het aanzien ervan te optimaliseren. Tolboom laat voorbeelden zien waar zandsteen met laser is gereinigd of gezandstraald. Ook voorbeelden waar silicaatverf is aangebracht om de natuurlijke uitstraling en patina na te bootsen of om kleurverschillen door schade aan de zandsteen te nivelleren passeren de revue. Hij refereert aan het monument Plein 1813 waar met een airbrush en silicaatverf is geprobeerd om de kleurverschillen terug te dringen, die door de toepassing van reparatiemortel in het verleden waren ontstaan. Tolboom concludeert dat het hier geen conservering van de zandsteen betreft, maar enkel sprake is van esthetische aanpassingen.

2. Wijnand Bloemink - Het gotisch kernhuis van het Deken Doijshuis te Deventer

Wijnand Bloemink bespreekt, mede namens Agnes Hemmes, partner in Buro Bouwwerk, een onderzoek naar het gotisch kernhuis van het Deken Doijshuis in Deventer. Van dit pand resteert slechts de in een metalen korset ingepakte trapgevel, een restant van een linker zijgevel en een kelder. Het huis daarachter is in 1968 afgebroken. De bewaard gebleven trapgevel is tot een bepaalde hoogte met een baksteenpatroon beschilderd over een dunne pleisterlaag. Het geschilderde baksteenpatroon komt niet overeen met het nog aanwezige metselverband daaronder. Behalve de trapgevel was ook de zijmuur aan de buitenzijde beschilderd. Het is de onderzoekers niet precies duidelijk geworden waarom de beschildering is aangebracht. Achter de pleisterlaag bevindt zich een dichtgezette opening. Mogelijk was een beschadiging of het gebruik van nieuw formaat stenen de aanleiding om het geheel te voorzien van een geschilderd baksteenpatroon.

3. Hannie de Keijzer – Eikenhoutimitatie

Decoratieschilder Hannie de Keijzer vertelt over haar project in de woning van de voormalige adjunct-directeur van de Koepelgevangenis in Haarlem. Het houtwerk van kozijnen en deuren wordt geschilderd in een eikenhoutimitatie conform de oude besteksomschrijving uit 1904-1907. Volgens De Keijzer bevindt er zich in het pand geen enkele eikenhoutimitatie die als voorbeeld zou kunnen dienen en vraagt daarom aan het publiek hoe beslissingen dan tot stand komen. Behalve wat de rol van de opdrachtgever en architect zou moeten zijn, vraagt De Keijzer zich af hoe en door wie de interpretatie van de eikenhoutimitatie wordt bepaald. Uit de reacties van het publiek is op te maken dat kleurhistorisch onderzoek van het grootste belang is.

In de koepelgevangenis van Haarlem heeft De Keijzer op eigen initiatief naar kleur gekeken en beoordeeld of lichter of donkerder in een bepaald vertrek of op de trap beter zou uitkomen. Zij heeft panelen op de deuren aangebracht, deze behandeld met primer, en daaroverheen een aantal lagen waterdragende verf, met amber en oker geschilderd. Op de deuren werd een 'eikenhout' tekening aangebracht in zwarte streepjes, voorzien van enkele knoesten. Vervolgens is het geheel twee keer afgelakt. Om het geheel aantrekkelijker te maken bracht zij op bijv. de trap andere lijnen aan in het verfwerk, dan de houtnaden van de oorspronkelijke constructie aangaven.

4. Dirk de Vries - Imitaties, het lijkt er op

Dirk de Vries bespreekt de grote omslag in het gebruik van eiken naar grenen bij huizenbouw, die plaatsvond in de Nederlanden vanaf 1570. Eikenhout was schaars en zeer kostbaar en behield waarschijnlijk daardoor een rijke uitstraling. Mogelijk waren deze omslag en de rijke uitstraling van eikenhout de oorzaken waarom houtsoorten van een lagere klasse beschilderd werden met een eikenhoutimitatie. De spreker laat een voorbeeld zien uit 1620, waar een eikenhoutimitatie is aangebracht op een grenen plafond. De imitatie stelt kwartiers gezaagd hout voor, het beste deel van de eikenboom. Dirk de Vries laat ook zestiende en zeventiende eeuwse voorbeelden zien van houtimitaties die afwijken van eikenhoutimitaties door hun grove nerven. In een zeventiende eeuwse huis in Middelburg is een dergelijke houtimitatie met grove nerven aangebracht. Hij toont nog andere voorbeelden van houtimitaties van grof loofhout met brede nerven. Ook in het Dürerhuis uit 1563 zijn houtimitaties met brede nerven aangebracht. Hier is essenhout geïmiteerd.